

በአላህ ስም እጅግ በጣም ርህራሄ እጅግ በጣም አዛኝ በሆነው

ጾም: ማለት በቋንቋ ደረጃ መታቀብ ማለት ነው።

በሽሪዓ ደረጃ ደግሞ ከሙብላት እና ከመጠጣት እንዲሁም መሰል ጾምን ሊያፈርሱ ከሚችሉ ነገራቶች ትክክለኛው ጎህ ከሚቀድበት ሰአት ጀምሮ ፀሃይ እስከምትጠልቅበት ሰአት ድረስ ራስን በማቀብ አሏህን መገዛት ነው።

የጾም ማእዘናት

- 1- ኒያ (መጾምን በልቦና ማሰብ) እና
- 2- ጾምን ከሚያፈርሱ ነገራቶች መታቀብ ናቸው።

የጾም ኒያ ሁለት አይነት ነው

1- የግዴታ ጾም ኒያ፡- የግዴታ ፈርድ ጾም ሲሆን ከሌሊቱ ማለትም ትክክለኛው ጎህ ከሚቀድበት ሰአት በፊት የመጾምን ቁርጠኛ ሀሳብ "ኒያ" በልቦና ማሳደር ያስፈልጋል። በረመዲን ወር መግቢያ ላይ ሙሉ ወሩን ለመጾም መወሰንም በቂ ይሆናል። የኒያ ቦታው ልቦና ሲሆን ነገ አይመጣው ብሎ በአንደበት መናገሩ ቢድዓ ነው።

2- ግዴታ ያልሆነ ጾም ኒያ፡ ጾሙን የሚያፈርስበትን ነገር ከማድረግ ታቅቦ እስከቆየ ድረስ በየትኛውም ሰአት የመጾምን ኒያ መቋጠር ይችላል። ነገር ግን አጅሩ እንደጾም የሚታሰብለት ኒያውን ከቋጠረበት ሰአት ነው የሚጀምረው።

የጾም አይነቶች

1- ግዴታ ጾም [እነዚህም የረመዲን ወር ጾም፣ የከፋራ ወይንም የወንጀል ማሰረዣ ጾም እና የስለት ጾም ናቸው።]

2- ተጨማሪ የሚበረታታ ጾም

የረመዲን ወር ጾም ግዴታነት ቅድመ መስፈርቶች

- 1- ሙስሊም መሆን
- 2- በአእምሮም በአካልም ጤነኛ መሆን
- 3- ለአቅመ አዳም/ለአቅመ ሄዋን መድረስ
- 4- መቻል፡ ለምሳሌ ሙሳፈር እንዲጾም ግዴታው አይደለም። የማይጨናነቅ ከሆነ ግን መጾሙ በላጭ ነው፤ ምክንያቱም ነብያችን (ሶላሊሁ ዓለይሂ ወሰለም) ያደረጉት ስለሆነ፤ ግታውን ከመወጣት ላለማፈግ፤ ለመወጣቱም ከመቅለሉ አንፃር እና የወርሃ ረመዲንን ትሩፋትን ለማግኘትም ሲባል ነው።
- 5- የአካል ጤነኝነት
- 6- ሴት ከሆነች ደግሞ ከላይ ከተጠቀሱት በተጨማሪ ከወርአበባ እና ከወሊድ ደም የፀዳች መሆን ይኖርባታል።

ህመም ከጾም አንፃር ሲታይ ሁለት አይነት ነው

1- ይወገዳል ተብሎ ተስፋ የማይጣልበት ህመም፡ መጾም የተሳነው ሽማግሌም በዚሁ ነው የሚጠቃለለው፤ ጾሙን መጾሙ ግዴታው ባይሆንም ለአያንዳንዱ ቀን ግን ሚስቱን ማብላት ይጠበቅበታል። ወይ በቀናቱ መጠን ልክ ሚስቱኖችን ሰብስቦ በመቀለብ ይሆናል አለዚያም ደሞ ለአያንዳንዱ ሚስቱን በኩላት (ሶላሊሁ ዓለይሂ ወሰለም) ሷሶ በሚባል መለኪያ እያደረገ የመለኪያውን ሩብ (ማለትም በጥሩ ስንዴ ግማሽ ኪሎ ከአስር ግራም በሆነ መጠን ልክ) ለየሚስቱ ሊያከፋፍል ነው። አብሮት የሚያባለውን ስጋ ነገር አሊያም ዘይት ነገር ጣል ቢያደርግበት ደግሞ ተመራጭ ይሆናል።

2- እንደሚወገድ ተስፋ የተጣለበት እና ግን ከህመሙ ጋር መጾሙ የሚያስቸግር የሆነ ህመም። በወርአበባ ያለች ሴት፣ ከወሊድ ደም ያልፀዳች፣ የምታጠባ ሴት እና መንገደኛም በዚሁ የሚጠቃለሉ ናቸው። መጾሙን ካቀበው ነገር ባገገመ ጊዜ ያፈጠረበትን ቀን ልክ በመጾም ቀደሙን ያወጣል። ከማገገሙ በፊት ከሞተ ግዴታው ውድቅ ይሆንለታል።

ጾምን የሚያበላሽ

(እነኚህ ነገራቶችን ያደረገው ሰው የማያውቅ፣ የረሳ ወይም የተገደደ ከሆነ ባይጾምም በቂ ሽሪዓዊ ዑዝር የሚያገኝበት ናቸው)

- 1- ሆኖ ብሎ ሙብላት ወይንም መጠጣት፤ ረስቶ ከሆነ ግን ጾሙ ትክክል ነው።
- 2- ግብረሰጋ ግንኙነት፡ በወርሃ ረመዲን እና በቀን ምድር ከሆነ ጾሙም ግዴታው እስከሆነ ድረስ ከባዱን ከፋራ መወጣት ይጠበቅበታል። ይህምም ባርያን ነፃ ማውጣት፣ ካልቻለ ደግሞ ሁለት ወር በተከታታይ መጾም ይሆንን ካልቻለ ስላ ሚስቱን ማብላት ይኖርበታል።
- 3- በመነካካት ወይም በመሳም ወይም ደሞ በመፋተግ አለዚያም መሰል በሆኑ ምክንያቶች መንደ (የዘር ፈሳሽ) መውጣት
- 4- እንደምግብ መርፌ (ግሉቲስ መሰል) መብላትና መጠጣትን የሚተካ ነገር ሁሉ ጾምን ያፈርሳል። ከምግብ መርፌ ውጭ ያለ መርፌ ግን ጾምን የሚያበላሽ አይደለም።
- 5- ደምን በዋግምት ማስወጣት፤ ለምርመራ እና መሰል ለሆኑ ነገራቶች የሚወጣ ቀላል ደም ግን ጾምን አያበላሽም።
- 6- ሆኖ ብሎ ማስታወክ
- 7- የወር አበባ ወይንም የወሊድ ደም መፍሰስ ጾምን ያበላሻሉ።

በጾም ጊዜ የሚበረታቱ ነገራቶች፡

- 1- ሱሐር (በሌሊት አንዳችን ነገር መቃመስ)
- 2- የሱሐርን ወቅት ማዘግየት
- 3- ማፍጠርያን ማፋጠን

4- በእርጥብ ቴምር ማፍጠር፡ ካላገኘ ደግሞ በማንኛውም ቴምር ማፍጠር፤ ቁጥራቸው ለሁለት የማይካፈል መጠን ብዛት ቢኖራቸው ይመረጣል። ቴምር ካላገኘ የሆነ ያክል ውኃ በመጎንጨት፤ አንዳችም ማፍጠርያ ነገር ካላገኘ ደግሞ ማፍጠሩን በልቦናው ይነይታል።

- 5- በማፍጠርያ ሰአትና በጾምም ሰአት ዱዳ እ ማድረግ
- 6- ምፅዋት (ሰደቃ) ማብዛት
- 7- በሶላተ-ል ላይል (በሌሊቱ ሶላት) መታገል
- 8- ቁርአንን መቅራት
- 9- ዑምራ ማድረግ
- 10- እሱን ለሚዘልፈው ሰው «የመኛ ነኝ» በሚል መልስ መብቃቃት
- 11- ለይለቱል ቀድሮን መጠባበቅ
- 12- በወሩ የመጨረሻ አስር ቀናት ኢዕቲካፍ ማድረግ

በጾም ወቅት የሚወገዙ ነገራቶች፡

- 1- ውዱእ ሲያደርጉም ቢሆን አፍንፍ አፍንጫን በሚያፀዱበት ሰአት ጥግ ድረስ መዝለቅ
- 2- በቂ ምክንያት ሳይኖር ምግብን በምላስ ቀምሶ መትፋት

ለጾመኛ የሚፈቀዱ ነገራቶች

ምራቅን መዋጥ፣ አስፈላጊ ሆኖ ከተገኘ ምግብን በምላስ ቀምሶ መትፋት፣ መተጣጠብ፣ ለጥርስ መፋቂያ መጠቀም (ሲዋክ)፣ ሽቶ መቀባት እና ራስን ማቀዝቀዝ የተፈቀዱ ናቸው።

ለጾመኛ የማይፈቀዱ ሰላት

ጾሙን ባያፈርስበትም አክታውን መዋጥ፣ ምናልባት ጾሙን ሊያስፈጠረው ይችላል የሚል ስጋትም እያለበት መሳሰሉ፣ ቀውለ ዙር (ማለትም የትኛውንም ሓራም ነገር መስራት ማለት ነው)፣ መጃጃል (ቂላቂልነት እና ትእግስት አልባ መሆን)፣ ጾምን ለመቀጠል መታገል (ማለትም ሁለቱን ቀናት ደርቦ ለመጾም መታገል) የተፈቀዱ አይደሉም።

የሚበረታታ ጾም

- 1- የሽዋልን ስድስት ቀናት መጾም፤ ይህም የረመዲንን ወር ጾም አሟልቶ ለጾም ሲሆን ከሽዋል ወር ሁለተኛው (ከዲድ አልፈጥር ቀጥሎ ባለው) ቀን አስከትሎ መጾሙ እጅጉን ተመራጭ ነው።
- 2- በሓጅ ስርአት ላይ ለማይገኝ ሰው የዓረፉን ቀን መጾም
- 3- የወርህ ሙሐረም አስረኛውን ቀን መጾም፤ ዘጠነኛውንና አስራ አንደኛውን ቀን ጨምሮ ቢሆን በላጭ ነው
- 4- ሰኞን እና ሃሙስን መጾም፤ በይበልጥ ደሞ ሰኞን መጾም
- 5- ከየወሩ ሶስት ሶስት ቀን መጾም፤ በይበልጥ ደሞ አያመልቢድ በመባል የሚታወቁትን 13ኛ፣ 14ኛን እና 15ኛን ቀን ቢሆን ይበልጥ ተመራጭ ነው።

- 6- አንድ ቀን እየረሙ አንድ ቀን ማፍጠር.
- 7- ከተከበረው ወርሀ ሙሐረም መያዝ
- 8- የወርሃ ዚልሐብ ዘመነኛውን ቀን መያዝ
- 9- ሙሉውን አይደለም እንጂ ከሽዕባን ወር መያዝ

የተወገዘ ምግብ፡

ነጥሎ እለተ ጁሙዓን ወይም እለተ ቅዳሜን ወይም እለተ እሁድን መያዝ የተወገዘ ነው። ነገር ግን አስፈላጊ ሽሪዓዊ ምክንያት በመኖሩ ተነጥሎ የተያመ ከሆነ ለምሳሌ እለተ ዓረፋ (ከዲደል አድሐ በፊት ያለው ቀን) ቢሆን ግን መያሙ ችግር የለውም።

የተከለከለ ምግብ፡

- 1- ከሌላው ነጥሎ የረጅብን ወር ብቻ በምን መለየት
- 2- የጥርጣሬን ቀን (የረመዱን ወር መጀመርያ ይሁን አይሁን በሚጠረጠር ቀን) መያዝ፤ በሌላውም ቀን (ለምሳሌ አንዳንድ ቀን እየዘለለ) ሲያመ የነበረ ሰው ያ ያስለመደው የምን ቀን ከጥርጣሬው ቀን ጋር ቢገጥምበት ግን መያሙ ችግር የለውም።
- 3- የሁለቱን ዓይነት (ዓይነት አልፈጥር እና ዓይነት አልፈድሐ) ቀን መያዝ
- 4- የአያመ ተሽሪቅን (ከዓይነት አልፈድሐ በኋላ ያሉትን ሶስት) ቀናትን መያዝ
- 5- ሳያሳርፉ እያከታተሉ ዘልአለሙን መያዝ
ቀዱ ሲያወጡ ማከታተሉ በላጭ ነው። ልክ የዓይነት አልፈጥር ቀን እንዳለቀ የቀዱውን ቀን አስከትሎ መያሙ ተገቢ ነው። መያሙ ተገቢ የሆነን የቀዱ ምን እስከቀጣዩ የረመዱን ወር ድረስ ማዘግየት አይገባም። ያለ በቂ ምክንያት እስከቀጣዩ ረመዱን ድረስ ያዘገየው እንደሆነ በርግጥ ወንጀል ላይ ነው ያለፈበትን ከመያዝ ውጭ ግን ሌላ ሊያደርግ የሚችለው ነገር የለም።

ዘካተል ፊጥር፡

የረመዱን ወር የመጨረሻው ቀን ፀሃይ እሱ ሙስሊም ሆኖ የጠለቀች፤ ከ የዓይነት ቀን እና ሌሊት የራሱና የቤተሰቡ ትርፍ እለታዊ ጉርስ ባለው እያንዳንዱ ሙስሊም ላይ ሁሉ ሊያወጣት ግዴታው ነች። በማህፀን ውስጥ ላለ ሽልም ሊያወጡለት የሚበረታታ ነው።

ከተደነገገችበት ጥበብ በክፍል፡

- 1- የመኖን ከዛዛታና ከመንዘላዘል ትታደገዋለች
- 2- ሚስቲኖችን በዓይነት ቀን የልመና እጃቸውን ከመዘርጋት ታብቃቸዋለች

የምትወጣበት ወቅት፡

- 1- ከዓይነት በአንድ ወይም በሁለት ቀን ቀደም ብሎ ማውጣት የሚፈቀድ ነው
- 2- በዓይነት ቀን ከፈጅሮ ሶላት በኋላ ዓይነት እስከሚሰገድበት ሰአት ድረስ ማውጣት የሚበረታታው ነው
- 3- ከዓይነት ሶላት በኋላ ማውጣት የተከለከለው ነው

የዘካዋ መጠን፡

መጠኑ የሰው ልጅ ከሚበላው አንድ ሷዕ (መጠኑ፡ በጥሩ ስንዴ ሁለት ኪሎ ከአርባ ግራም ያካል) ነው። በገንዘብ ተምኖ ገንዘቡን ለሚስኪኑ መስጠቱ ግን የሚያብቃቃ አይደለም።

የዓይነት ሶላት፡

በእያንዳንዱ ግለሰብ ላይ ግዴታ ነች፤ ፀሃይ ወጥታ የዘንግን ያካል ከፍ ካለችበት ሰአት ጀምሮ ፀሃይዋ ዘንበል እስከምትልበት ሰአት ድረስ የምትሰገድ ሲሆን ያመለጠበት ሰው ቀዱ የሚያወጣት አይደለችም። በላጩ ከህንፃ ወጥቶ አውላላ ሜዳ ላይ መስገዱ ሲሆን በመስጅድ ውስጥ መስገዱም ግን የሚቻል ነገር ነው። ከዓይነት ሶላት በፊት ብዛታቸው ለሁለት የማይከፈሉ ተምሮችን መብላት፤ መተጣጠብ፤ ሽቶ መቀባት፤ ከልብሶች እጅግ በጣም ውቡን ለብሶ በአንዱ መንገድ ሂደው በሌላኛው መንገድ መመለስ የሚበረታታ ነው። «ተቀበለሁ ሚና ወሚንኩም» በሚል የእንኳን አደረሳችሁ መልእክት መለዋወጡም ችግር ያለበት አይደለም። በእለተ ዓይነት ሌሊት እስከፀሃይቱ መጥለቂያ ድረስ በአምስቱም የሶላት ወቅቶች አላህን ማላቁ የሚበረታታ ነው። አኳኋትም «አሁኑ አክበር! አሁኑ አክበር! ላ አላሃ ኢሊሁ ወላሁ አክበር! አሁኑ አክበር ወላሃሂል ሓምድ» በማለት ነው። የዓይነት ሶላት አሰጋገድ ሁኔታዋም ከኹጥባ በፊት ሁለት ረከዓዎችን በመስገድ የሚሰገድ ሲሆን በአንደኛው ረከዓ ከተከበረተል ኢሕራም ውጭ ስድስት ጊዜ «አሁኑ አክበር!» ይባላል፤ በሁለተኛው ረከዓ ደግሞ «አሁኑ አክበር!» ብሎ ከሱጁ በመነሳት ከቆመ በኋላ ለተጨማሪ አምስት ጊዜ «አሁኑ አክበር» ካለ በኋላ ቀሪውን የሶላት ክፍል እንደተለመደው የሁለት ረከዓ አሰጋገድ ይሰግደዋል።

ለአሁኑ ተብሎ ወቅቱ
የተደረገ

باللغة
الأمهرية

ምን መገንዘብ

فقہ الصيام

فضيلة الشيخ هيثم بن سرحان

ዝግጅት፡

ሸይኽ ሀይወም ቢን ሰርሐን

በተከበረው መስጅድ አነበውይ
ኮሌጅ አስተማሪ

ትርጉም፡
ሙሐመድ ማሕሙድ /ራያ

<http://www.alsarhaan.com>